

НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

ГОДИНА XIX, Брой 3, 2019

web: www.nssi.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

Над 64

Разходите на държавното обществено осигуряване за възрастните българи са над 6,7 милиарда лева за 2018 г.....3

Актуално

Тазгодишните пенсионни реформи в пет страни от Европейския съюз.....5

Анализ

Фактори, обуславящи динамиката на дните във временна неработоспособност поради общо заболяване (2014-2018 г.).....7

На фокус

Как се издава болничен лист, докато си извън България?.....12

Работна сила

Методологически особености при статистическото отчитане на осигурените лица.....14

Документи

Демографски сценарии за Европа: миграция, население и образование.....17

Добри практики

МАСО отличи дигитализацията на социалноосигурителните услуги в Белгия.....19

НОИ

Над 64

Разходите на държавното обществено осигуряване за възрастните хора са над 6,7 милиарда лева за 2018 г.

През 2018 г. разходите на държавното обществено осигуряване (ДОО) за лицата над 64-годишна възраст възлизат на малко над 6,7 млрд. лв.* , което е приблизително 6,2% от brutния вътрешен продукт на страната по текущи цени за същата година.

Различни плащания са ползвали средномесечно над 1,5 млн. души, над 99% от които – пенсионери. Същевременно всеки седми пенсионер е бил над 64-годишна възраст. Делът на хората в така наречената „трета възраст“ от средномесечния брой получатели на краткосрочни обезщетения от ДОО е значително по-нисък. Най-възрастните хора са били 4,1% от средномесечния брой получатели на парични обезщетения за временна неработоспособност и трудоустрояване, 0,2% от средномесечния брой на получателите на парични обезщетения за майчинство и около 0,9% от средномесечния брой на получателите на парични обезщетения за безработица.

В структурата на разходите на ДОО за хората над 64-годишна възраст очаквано доминират разходите за пенсии. Те съставляват 99,55% от всички разходи. Разходите за парични обезщетения при временна неработоспособност и трудоустрояване заемат 0,39% от общите разходи, обезщетенията за майчинство – 0,01%, а паричните обезщетения за безработица – 0,04%.

Таблица 1: Структура на разходите на ДОО през 2018 г. за лица над 64-годишна възраст, по пол и вид на плащането.

Вид плащане	Лица над 64-годишна възраст		
	ОБЩО	Мъже	Жени
Пенсии	99,55%	99,42%	99,67%
Парични обезщетения при временна неработоспособност и трудоустрояване	0,39%	0,52%	0,28%
Парични обезщетения за майчинство	0,01%	0,00%	0,02%
Парични обезщетения за безработица	0,04%	0,06%	0,03%
ОБЩО	100,00%	100,00%	100,00%

1. Включват се разходите за пенсии (без еднократните допълнителни суми), разходите за парични обезщетения за временна неработоспособност, трудоустрояване, майчинство и безработица. Не са включени паричните помощи и трансферите, направени от НОИ към други бюджетни организации.

Както се вижда от таблица № 1, няма съществени различия в структурата на разходите по пол. Такава е налице обаче по отношение на разпределението на общия размер на разходите между жените и мъжете. Около 53% от общия разход на ДОО за лица над 64-годишна възраст е бил насочен към жените и 47% – към мъжете. Причината е във факта, че жените съставляват близо 60% от всички пенсионери над 64-годишна възраст и тяхната численост е с над 310 хиляди лица по-голяма в сравнение с пенсионерите мъже в тази група. Това ясно се вижда от данните в таблица № 2, която представя структурата по пол на лицата над 64-годишна възраст, за които през 2018 г. е имало плащане от ДОО:

Таблица 2: Структура на лицата над 64-годишна възраст, за които през 2018 г. е имало плащане от ДОО, по пол и вид на плащането

Вид плащане	Лица над 64-годишна възраст		
	ОБЩО	Мъже	Жени
Пенсии	100,00%	39,80%	60,20%
Парични обезщетения при временна неработоспособност и трудоустрояване	100,00%	57,62%	42,38%
Парични обезщетения за майчинство	100,00%	20,46%	79,54%
Парични обезщетения за безработица	100,00%	59,13%	40,87%
ОБЩО	100,00%	100,00%	100,00%

По отношение на паричните обезщетения за временна неработоспособност и трудоустрояване и за безработица в структурата по пол на лицата над 64-годишна възраст доминират мъжете. Това е обяснимо, доколкото мъжете по-често от жените остават в заетост до по-късна възраст и респективно се възползват от възможността да получават краткосрочни обезщетения от тези два вида.

Не така стои въпросът с паричните обезщетения за майчинство, където, както при пенсиите, делът на жените е значително по-висок. Причината за подобно явление се свързва с това, че за жените над 64-годишна възраст е по-вероятно да ползват отпуските за бременност и раждане или гледане на дете до 2-годишна възраст вместо някой от родителите на детето, най-вече в качеството им на родител на майката или настойник.

Актуално

Тазгодишните пенсионни реформи в пет страни от Европейския съюз

ЕСТОНИЯ

На 12 август 2019 г. естонското правителство постигна споразумение, чрез което осигуряването в индивидуални пенсионни сметки, досега задължително, ще стане на доброволен принцип. Според предложението, осигурените лица ще могат да се откажат от осигуряване в индивидуалните пенсионни сметки и да изберат да се осигуряват само в държавната пенсионна система. В този случай натрупаните в индивидуалните сметки средства ще бъдат прехвърлени в солидарния стълб на пенсионната система.

Понастоящем 20% от така наречения „социален данък“ (social tax) в Естония, който общо е 33% върху доходите на всяко наето лице, са осигуровка за пенсия. От тях, 16% се внасят в държавната пенсионна система („първи стълб“), а останалите 4% - в така наречения „втори стълб“ (осигуряване в индивидуални пенсионни сметки на капиталов принцип, управлявани от частни пенсионни компании).

Предложенията се мотивират със създаването на по-добри възможности за повишаване адекватността на пенсиите на бъдещите пенсионери. Те ще влязат в сила от 1 януари 2020 г., ако бъдат одобрени от естонския парламент.

Източник: “Coalition agreed on pension reform bill, differ on ensuing pension hike”, ERR News, August 13, 2019.

ХОЛАНДИЯ

Холандия забавя планираното увеличение на пенсионната възраст. През 2012 г. бе прието пенсионната възраст да нарасне от 65 на 67 г. през 2021 г. с по-нататъшна автоматична актуализация съобразно промените в очакваната продължителност на живота при навършване на 65-годишна възраст.

В резултат на промените пенсионната възраст ще остане на нивото си от 2019 г. до 2021 г. (66 години и 4 месеца) и ще нараства плавно до 67 години от 2022 г. до 2024 г. От 2025 г. пенсионната възраст ще нараства съобразно очакваната продължителност на живота при навършване на 65-годишна възраст.

Реформата е част от сключеното през юни 2019 г. споразумение между правителството и социалните партньори. Освен забавянето в нарастването на пенсионната възраст, споразумението включва и въвеждане на облекчени условия за пенсиониране на работещите при тежки и опасни за здравето условия, както и ревизия на рамката, в която функционират професионалните пенсионни схеми в страната (равнища на осигурителните вноски, инвестиционните алтернативи и др.).

Източник: “Duch social partners and government reach agreement on retirement age”, IPE, June 5, 2019.

ИТАЛИЯ

Като част от закона за бюджета за 2019 г. италианското правителството въведе промени в правилата за ранно пенсиониране, давайки възможност на 300 000 лица през текущата година, 330 000 през 2020 г. и 355 000 през 2021 г. да излязат от пазара на труда и да упражнят право на пенсия. Съгласно промяната, италианските работници ще могат да се пенсионират на 62-годишна възраст, стига да имат поне 38 години осигурителен стаж. Промяната се мотивира с бариерите пред заетостта на по-младите генерации.

Критиците на нормативната промяна поставят фокуса върху фискалната ѝ цена и натиска, който тя ще окаже върху публичните финанси. Според оценките, годишната цена на възможността за по-ранно пенсиониране възлиза на 4 милиарда евро през 2019 г. и повече от 8 милиарда евро за всяка от следващите години.

Източници: „Factbox: Italian early-retirement option rolls back 2011 pension reform”, Reuters. January 17, 2019; „Italy Introduces New Early Retirement Rules”, Social Security Administration, International Update, April 2019.

СЛОВАКИЯ

През април 2019 г. Словакия одобри конституционна промяна, която ограничава нарастването на пенсионната възраст след достигането ѝ до 64 години. Промяната дава възможност на жените с деца да се пенсионират 6 месеца по-рано (при едно дете), 12 месеца по-рано (при две деца), 18 месеца по-рано (при три и повече деца) и да получават пълна пенсия.

Промените влизат в сила от 1 юли 2019 г. До 2017 г. законоустановената пенсионна възраст в Словакия постепенно нараства съобразно очакваната продължителност на живота. Очаква се тя да достигне 64 години през 2030 г.

Критиците на конституционната реформа обаче са на мнение, че това би изложило на риск финансовата устойчивост на словашката пенсионна система и публичните финанси като цяло, особено в условия на демографски натиск, породен от застаряващото население и намаляващата численост на работната сила в страната.

Източник: „Slovak Lawmakers Approve Capping Retirement Age at 64”, Reuters. March 28, 2019.

ХЪРВАТИЯ

От 1 януари 2019 г. в Хърватия влезе в сила пенсионна реформа, която ускорява повишаването на пенсионната възраст, променя правилата за по-ранно и отложено пенсиониране, увеличава минималния размер на пенсиите и изменя рамката за осигуряване в индивидуални пенсионни схеми. Целта е едновременно да се заздравя финансовата устойчивост на хърватската пенсионна система и да се подобри адекватността на плащанията.

Реформата предвижда:

- Увеличаване на пенсионната възраст за жените (понастоящем 62 години и 4 месеца) с 4 месеца на година до достигане на 65 години през 2027 г., изравнявайки я с пенсионната възраст за мъжете. След 2027 г. пенсионната възраст и за двата пола се увеличава плавно до достигане на 67 години през 2033 г.;

- Увеличаване на пенсионната възраст за ранно пенсиониране с намален размер на пенсията до 62 години през 2033 г., при 57 години и 4 месеца за жените и 60 години за мъжете в момента;

- Увеличаване на изискуемия стаж за придобиване право на пенсия за жените до 35 години през 2027 г. и изравняването му с този на мъжете;

- Размерът на отпуснатата пенсия за старост се намалява с 0,34% за всеки месец (при 0,15% на месец в момента), за който те са отпуснати по-рано от стандартната пенсионна възраст и се увеличават с 0,34% за всеки месец отложено пенсиониране след стандартната пенсионна възраст (при 0,15% на месец в момента). Реформата предвижда възможност за максималното намаление или увеличение от 20,4%;

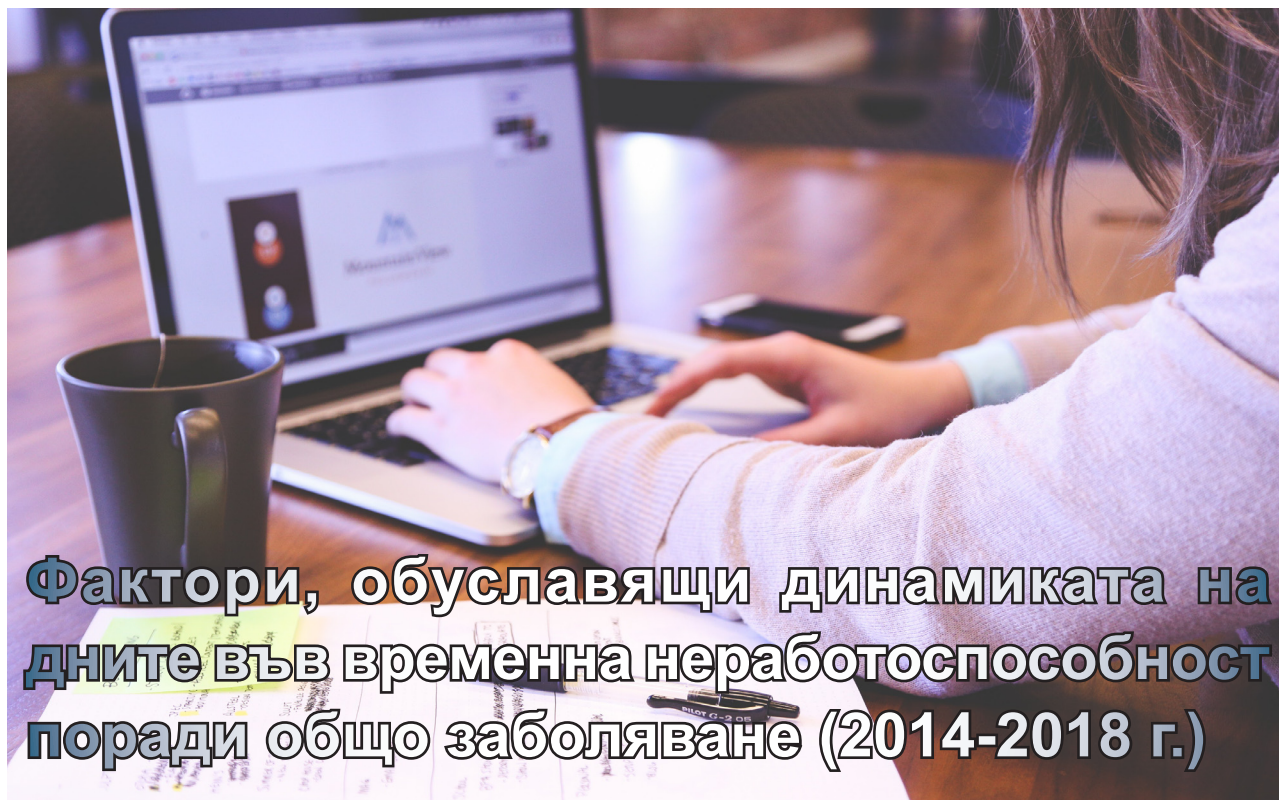
- Увеличение на минималния размер на пенсията за старост от 1 юли 2019 г. с 3,13%. Увеличението ще засегне приблизително 246 000 пенсионери;

- Възможност за по-голям брой хора да се възползват от възможността за избор да не се осигуряват в индивидуални пенсионни сметки. Понастоящем само лицата, родени от 1952 г. до 1961 г. можеха да правят такъв избор. След реформата тази възможност се дава на всички осигурени лица, без значение от годината на раждане;

- Въвежда се пенсионна добавка за лицата, които продължат да се осигуряват и в държавната пенсионна система, и в индивидуални пенсионни сметки. При пенсиониране, тези лица ще получат добавка в размер на 27% от пенсията, изчислена върху натрупаните преди 2001 г. в държавната пенсионна система права, плюс 20,25% от пенсията, изчислена от натрупаните в индивидуалните пенсионни сметки права след 2002 г. до момента на пенсиониране. Преди реформата такава добавка в размер от 27% се полага единствено на пенсионерите, получаващи пенсия от държавната пенсионна система.

Източник: „Croatia Implements Pension Reform Package”, Social Security Administration, International Update, February 2019.

Анализ

Фактори, обуславящи динамиката на дните във временна неработоспособност поради общо заболяване (2014-2018 г.)

За 5 години изплатените от ДОО работни дни нарастват с 20 на сто, разходите – с над 50 на сто

Настоящият анализ има за цел да представи статистическа информация за факторите, обуславящи динамиката на дните във временна неработоспособност поради общо заболяване на осигурените лица.

Анализът обхваща периода от 2014 г. до 2018 г. и включва информация общо за паричните обезщетения при временна неработоспособност от всички видове. Това са парични обезщетения при временна неработоспособност поради: (1) общо заболяване, в т.ч. поради изследване, карантина, бацило/паразитно носителство, аборт; (2) нетрудови злополуки; (3) придружаване на дете до 3-годишна възраст в болнично заведение, придружаване и гледане на дете до 18-годишна възраст, придружаване и гледане на болен над 18-годишна възраст; (4) санаторно-курортно лечение поради общо заболяване. Изключени са паричните обезщетения при временна неработоспособност поради трудова злополука и професионална болест и паричните обезщетения при трудоустрояване (всички видове).

Използвани са актуални към средата на месец септември 2019 г. данни. Източник на данните са информационните системи за отпуснатите и изплащаните парични обезщетения и помощи, поддържани от Националния осигурителен институт (НОИ), персоналният регистър на осигурените лица, поддържан от Националната агенция за приходите (НАП), и официални статистически данни, публикувани от Националния статистически институт (НСИ).

С цел съпоставимост между отделните показатели, информацията за паричните обезщетения се отнася за обезщетенията, изплатени за съответната година, а не за обезщетенията, изплатени през съответната година. Така са изключени разходите и свързаната с тях информация за обезщетения, дължими за преходни години и изплатени през текущата. Поради това са възможни известни несъответствия с други отчетни данни, които се основават на плащанията през съответната година.

* * *

В периода 2014-2018 г. е налице устойчива тенденция на повишаване на разходите на ДОО за изплащане на парични обезщетения при временна неработоспособност поради общо заболяване. През 2018 г. разходите за обезщетения, дължими за съответната година, възлизат на малко под 557 млн. лв., което е с над 195 млн. лв. или 54 на сто повече от 2014 г.

Зад увеличаването на разходите стоят две групи причини. На първо място, увеличава се броят на изплатените от ДОО работни дни във временна неработоспособност поради общо заболяване. На второ място, увеличава се среднодневният размер на паричните обезщетения при временна неработоспособност поради общо заболяване.

Информация за основните показатели, характеризиращи тези процеси, е представена в таблица № 1:

Таблица 1: Основни показатели за изплатените от ДОО парични обезщетения при временна неработоспособност поради общо заболяване (ПОВНОЗ)

Година	Мерна единица	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Извършени разходи	(млн. лв.)	361,4	398,5	452,6	499,3	556,6
Общ брой лица	(хиляди)	782,4	812	843,8	866,7	899
Изплатени от ДОО работни дни	(млн. дни)	14,9	15,6	16,8	17,5	17,8
Среднодневен размер на ПОВНОЗ, за които има плащане от ДОО – общо, всички видове обезщетения	(лева)	24,33	25,47	26,89	28,57	31,3
Болнични листове за ПОВНОЗ – общо, всички видове причини	(хиляди)	1 781,70	1 848,00	1 970,00	2 043,30	2 126,10
Болнични листове на лице	(брой)	2,28	2,28	2,33	2,36	2,36
Работни дни на болничен лист	(брой)	8,34	8,47	8,54	8,55	8,36
Работни дни на лице	(брой)	18,98	19,27	19,95	20,17	19,78

Изплатените от ДОО работни дни нарастват от 14,9 млн. дни през 2014 г. до 17,8 млн. дни през 2018 г. Увеличението за пет години е с близо 20 на сто, приблизително 2,9 млн. работни дни. От своя страна, среднодневният размер на паричните обезщетения нараства от 24,33 лв. през 2014 г. до 31,30 лв. през 2018 г. Увеличението е близо 29 на сто.

В следващите части на анализа са представени непосредствените причини, подлежащи на статистическо изследване, водещи до нарастване на изплатените от ДОО работни дни и на среднодневния размер на обезщетението.

Изплатени от ДОО работни дни

Повишаването на изплатените от ДОО работни дни на лица с обезщетения при временна неработоспособност поради общо заболяване се дължи на съвместното влияние на два процеса:

От една страна, нараства броят на осигурените лица, на които е изплатено парично обезщетение.

През 2014 г. лицата, получили поне едно парично обезщетение при временна неработоспособност поради общо заболяване, без двойно броене според вида на обезщетението, наброяват малко над 782 хиляди лица. През 2018 г. техният брой доближава 899 хиляди лица. Това е нарастване със 116,6 хиляди лица (около 15 на сто).

От друга страна, нараства броят на издадените болнични листове при временна неработоспособност поради общо заболяване (общо – първични и продължения), по които има изплатено от ДОО обезщетение.

От 1 781,7 хиляди през 2014 г., броят на болничните листове с плащане от ДОО на парично обезщетение при временна неработоспособност поради общо заболяване нараства до 2 126,1 хиляди болнични листа през 2018 г. Налице е внушителен ръст от 344,4 хиляди болнични листа или с над 19 на сто.

Броят на лицата с обезщетения и броят на издадените болнични листове с плащане от ДОО нарастват с близки темпове, като малко по-голям е темпът на нарастване при броя на болничните листове. За това свидетелства показателят за броя на болничните листове, които се падат на едно лице с обезщетение – от 2,28 листа на лице (2014 г.) стойността на показателя нараства до 2,36 листа на лице (2018 г.).

Същевременно, средният брой изплатени от ДОО работни дни, които се падат на един болничен лист (като цяло) запазва стойността си в годините. От 8,34 работни дни през 2014 г., през 2018 г. броят на изплатените работни дни на един издаден болничен лист, по който има плащане от ДОО, нараства до 8,36 дни. Това има отношение към структурата на болничните листове според тяхната продължителност, информация за което е представена в таблица № 2:

Таблица 2: Брой на издадените през 2014 г. и 2018 г. болнични листове (първични и продължения) при ПОВНОЗ, за които е имало плащане на обезщетение от ДОО, разпределени по продължителност в календарни дни

Продължителност	Изплатени дни (хиляди)	Извършени разходи (млн. лв.)	Брой болнични листове (хиляди)
2014 г.			
01. До 3 дни вкл.	38,3	1,1	18,3
02. От 4 до 7 дни вкл.	1 386,50	36,4	672,3
03. От 8 до 14 дни вкл.	2 616,10	63,3	459,7
04. От 15 до 30 дни вкл.	8 050,90	192,5	502,1
05. Над 30 дни	2 761,60	68,1	129,4
ОБЩО	14 853,40	361,4	1 781,70
2018 г.			
01. До 3 дни вкл.	55,3	2	26,9
02. От 4 до 7 дни вкл.	1 573,10	53,9	766,9
03. От 8 до 14 дни вкл.	3 191,60	98,4	567,4
04. От 15 до 30 дни вкл.	9 763,30	301	612,3
05. Над 30 дни	3 197,60	101,3	152,5
ОБЩО	17 780,80	556,6	2 126,10
Изменение 2018 г. спрямо 2014 г., в %			
01. До 3 дни вкл.	44,5	89,6	47,3
02. От 4 до 7 дни вкл.	13,5	48	14,1
03. От 8 до 14 дни вкл.	22	55,5	23,4
04. От 15 до 30 дни вкл.	21,3	56,3	21,9
05. Над 30 дни	15,8	48,8	17,9
ОБЩО	19,7	54	19,3
Принос в увеличението през 2018 г. спрямо 2014 г., в %			
01. До 3 дни вкл.	0,6	0,5	2,5
02. От 4 до 7 дни вкл.	6,4	8,9	27,5
03. От 8 до 14 дни вкл.	19,7	18	31,3
04. От 15 до 30 дни вкл.	58,5	55,6	32
05. Над 30 дни	14,9	17	6,7
ОБЩО	100	100	100

Данните от таблицата показват, че най-голямо увеличение е налице при болничните листове с плащане от ДОО с продължителност до 3 календарни дни. За тази група нарастването на броя е над 47 на сто за периода 2014-2018 г. При тях е налице и най-голямо нарастване, в относителен план, на разходите за парични обезщетения за издадени продължения на болнични листове.

Но имайки предвид, че делът на болничните листове с плащане от ДОО с продължителност до 3 календарни дни включително е много нисък на фона на общия брой болнични листове с плащане, нарастването в техния брой не е най-съществената непосредствената причина за нарастването на общия брой на изплатените от ДОО работни дни. Най-голям принос, приблизително 58,5 на сто от общото нарастване, имат болничните листове с продължителност от 15 до 30 календарни дни включително, следвани с болничните листове с продължителност между 8 и 14 календарни дни включително (19,7 на сто). Независимо че техният брой нараства съответно с 32,0 на сто и 31,3 на сто за периода 2014-2018 г., приносът им за общото нарастване на болничните дни е многократно по-висок от тези с продължителност до 3 календарни дни заради тяхната по-голяма средна продължителност.

Размер на паричното обезщетение

В периода 2014-2018 г. няма промяна в правилата за определяне размера на паричните обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, изплатени от ДОО. В общия случай, съгласно чл. 41 от Кодекса за социално осигуряване, дневният размер на обезщетението се изчислява като 80 на сто от среднодневното брутно трудово възнаграждение или среднодневния осигурителен доход, върху които са внесени или дължими осигурителни вноски, а за самоосигуряващите се лица – внесени осигурителни вноски за общо заболяване и майчинство, за период от 18 календарни месеца, предхождащи месеца на настъпване на неработоспособността. Освен това, дневното парично обезщетение за временна неработоспособност поради общо заболяване не може да

надвишава среднодневното нетно възнаграждение за периода, от който е изчислено обезщетението.

Следователно динамиката на среднодневния размер може да се обясни преди всичко с икономически фактори и провежданата политика по доходите. Сред тях най-голямо внимание заслужават: (1) нарастването на средния осигурителен доход за страната, в т.ч. динамиката на доходите, от които зависи неговият размер (минималната работна заплата, минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, максималния осигурителен доход); (2) увеличаване на дела на осигурените лица с по-високи осигурителни доходи сред получателите на парични обезщетения при временна неработоспособност поради общо заболяване.

В контекста на гореизложеното таблица № 3 показва динамиката на някои от най-важните показатели, характеризиращи доходите на осигурените лица в разглеждания период:

Таблица 3: Основни показатели, характеризиращи доходите на осигурените лица в периода 2014-2018 г.

Вид на дохода	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Минимална работна заплата а)	340	370	420	460	510
Средномесечна работна заплата б)	822	878	948	1060	1 135
Средномесечен осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, осигурени и за общо заболяване и майчинство г)	460,17	464,94	467,66	519,75	566,08
Максимален осигурителен доход в)	2 400	2 600	2 600	2 600	2 600
Средномесечен осигурителен доход, обявен от НОИ г)	683,34	726,40	770,07	821,51	889,90

Източници: а) Постановления на Министерския съвет; б) Национален статистически институт; в) Закони за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответните години; г) Национален осигурителен институт

Таблицата показва, че е налице съществен ръст в стойностите на всички показатели, характеризиращи доходите на осигурените лица. Нараства размерът както на минималната, така и на средната работна заплата за страната, съответно с 50 на сто и 38,1 на сто. Нараства и средномесечният осигурителен доход на осигурените за своя сметка лица, избрали да се осигуряват и за общо заболяване и майчинство. Това има като резултат нарастване на средния осигурителен доход за страната, обявен от НОИ – за периода 2014-2018 г. е отчетен ръст от над 30 на сто. В този смисъл, не трябва да е изненада и нарастването на среднодневния размер на паричното обезщетение при временна неработоспособност поради общо заболяване, доколкото той се формира като процент от доходите, върху които са внесени или дължими осигурителни вноски във фонд „Общо заболяване и майчинство“ на ДОО.

Тенденцията на ръст на среднодневния размер на обезщетението се подсилва и от промяна в структурата по доход на лицата с парично обезщетение. Оценките на НОИ на база данните за годишния осигурителен доход на осигурените във фонд „Общо заболяване и майчинство“ на ДОО лица показват, че е налице увеличение на дела на получателите на парични обезщетения при временна неработоспособност поради общо заболяване именно от най-високодоходните групи.

Таблица 4: Структура на получателите на парични обезщетения при временна неработоспособност поради общо заболяване според размера на осигурителния им доход в годината на получаване на обезщетението

Група на дохода според СОД-ОЗМ*	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
	(%)	(%)	(%)	(%)
до 0,5-кратния размер СОД-ОЗМ	16,3	17,3	18,2	19,3
над 0,5 до 1-кратния размер на СОД-ОЗМ	29,8	30,3	30,5	31,4
над 1 до 1,5-кратния размер на СОД-ОЗМ	36,3	35,4	35,7	37,2
над 1,5 до 2-кратния размер на СОД-ОЗМ	29,5	31,0	32,3	34,2
над 2-кратния размер на СОД-ОЗМ	25,2	26,0	26,3	27,0
ОБЩО	26,30	27,10	27,60	28,50

* Забележка: СОД-ОЗМ – средногодишен осигурителен доход на лицата, осигурени във фонд „Общо заболяване и майчинство“ на ДОО

Таблица № 4 представя структурата на лицата с изплатено поне едно парично обезщетение при временна неработоспособност поради общо заболяване през отделните години според техния годишен осигурителен доход през годината на изплащане на обезщетението. Индивидуалният годишен осигурителен доход е съпоставен спрямо средния годишен осигурителен доход на осигурените във фонд „Общо заболяване и майчинство“ лица (СОД-ОЗМ). Поради обстоятелства, свързани с наличността на информацията, данните са представени за периода 2015-2018 г.

Данните от таблицата сочат, че от 29,5 на сто от общия брой получатели на обезщетения при временна неработоспособност поради общо заболяване през 2015 г., дялът на лицата с годишен осигурителен доход между 1,5 и 2-кратния размер на СОД-ОЗМ нараства до 34,2 на сто през 2018 г. Успоредно с това, дялът на лицата с най-висок доход (над 2-кратния размер на СОД-ОЗМ) расте от 25,2 на сто (2015 г.) до 27,0 на сто (2018 г.). Тази структурна промяна трябва да бъде анализирана в контекста на данните от таблица № 1, демонстрираща ръст в броя на лицата с изплатено поне едно парично обезщетение през отделните години на разглеждания период.

* * *

На база на извършения преглед на статистическите данни, характеризиращи временната неработоспособност поради общо заболяване на осигурените лица, могат да бъдат направени някои важни изводи:

- **Броят на изплатените от ДОО работни дни устойчиво нараства.** При отсъствие на съществена промяна в средния брой работни дни, падащи се на един издаден болничен лист, движещата причина за нарастването на изплатените от ДОО работни дни се крие зад по-големия брой издадени болнични листове с по-голяма продължителност (най-вече от 15 до 30 календарни дни включително). Увеличава се и броят на осигурените лица, ползвали парични обезщетения при временна неработоспособност поради общо заболяване.

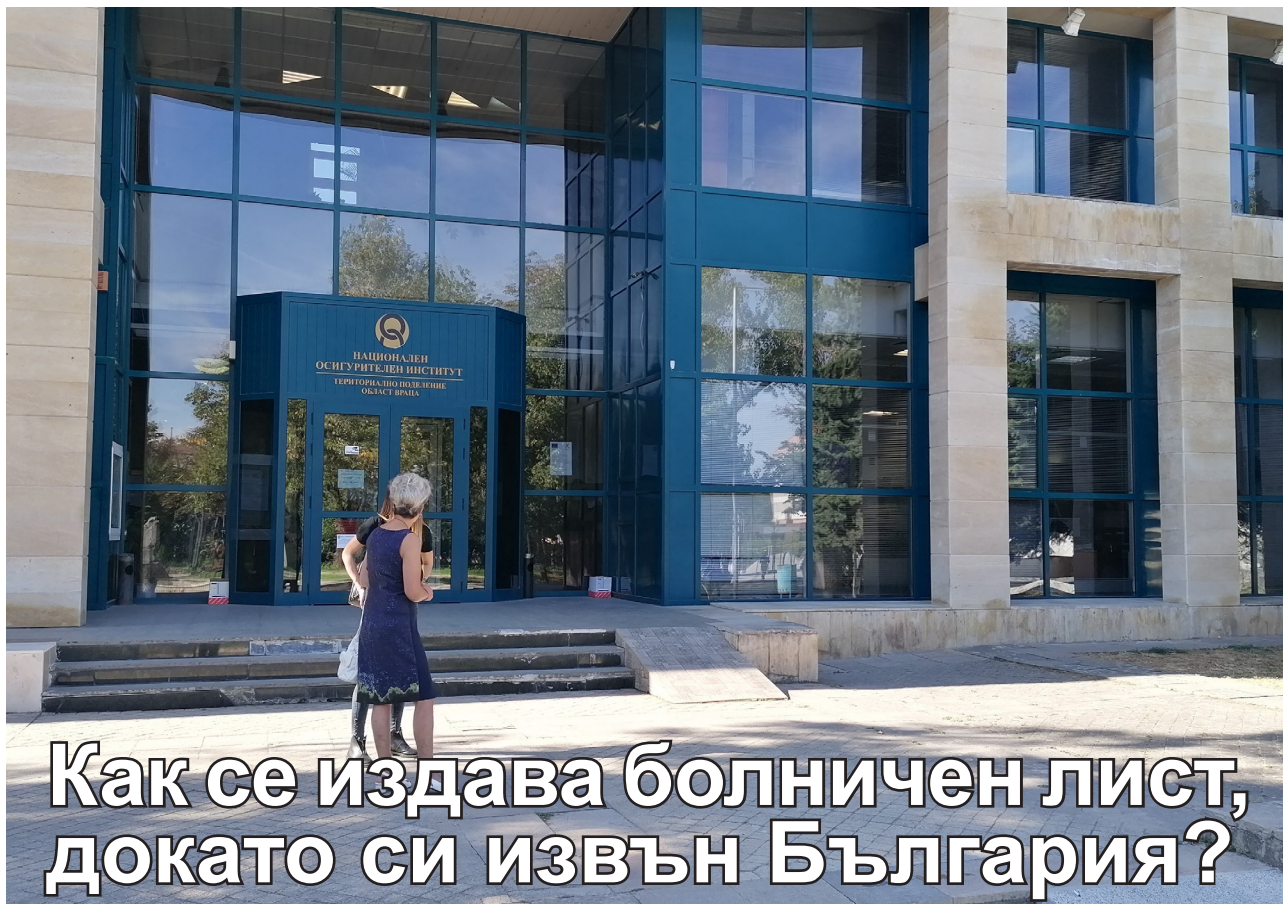
- **Този процес обаче протича паралелно с нарастване на броя на декларираните от работодателите изплатени от тях работни дни за временна неработоспособност поради общо заболяване.** За тях оценките на НОИ на база данните от персоналният регистър на осигурените лица показват следното:

- 2014 г. – 4 871,8 хил. дни;
- 2015 г. – 5 159,0 хил. дни;
- 2016 г. – 5 452,0 хил. дни;
- 2017 г. – 5 473,6 хил. дни;
- 2018 г. – 5 779,2 хил. дни.

Практически, независимо от въведеното в средата на 2010 г. изискване именно осигурителите да заплащат първите три работни дни от временната неработоспособност поради общо заболяване на наетите от тях лица, общият брой на изплатените дни временна неработоспособност поради общо заболяване нараства – както за сметка на осигурителите, така и за сметка на ДОО.

- **Отделно към това нараства и среднодневният размер на паричното обезщетение, като това се дължи предимно на икономически фактори.** Влияние е оказала и провежданата политика по доходите, както и промените в структурата на получателите на парични обезщетения, а именно нарастване на дела на лицата с най-високи осигурителни доходи за сметка на лицата с по-ниски осигурителни доходи.

- **Тъй като настоящият анализ на движещите фактори зад нарастващия брой изплатени работни дни временна неработоспособност поради общо заболяване засяга само подлежащи на статистическо изследване явления, за които е налице информация в НОИ, има вероятност той да бъде непълен в интерпретацията на процесите.** Целесъобразно би било в бъдеще подобни анализи да обхващат наличната и в други държавни институции бази данни, за да се разкрият допълнителни подробности относно профила на лицата във временна неработоспособност поради общо заболяване (например здравословно състояние, условия на труд, професия, разпределение по икономически дейности и териториална концентрация), характеристики на органите, извършили експертизата на неработоспособността на лицата с обезщетение, както и резултатите от тяхната дейност с влияние върху други системи (здравеопазване, социално подпомагане).

Как се издава болничен лист, докато си извън България?

Млада жена работи в чужбина с радикулит, НОИ и териториалното поделение във Враца стопират измамата

Злоупотребите с болнични листове за извличане на облаги от социалните системи не от вчера са в центъра на общественото внимание. Дебатът какви са нужните стъпки за справяне с проблема с пълзящите нагоре разходи за така наречените „болнични“ се разгорещи в средата на тази година, ангажирайки законодателната и изпълнителната власт, съсловни организации в здравеопазването и социални партньори. А както личи от следващата история – и граждани.

Към края на юни т.г. служителка от Контактния център на Националния осигурителен институт (НОИ) чува в телефонната слушалка гневен женски глас: „Нормално ли е да си взимаш болничен без да си болен и след това да ходиш да работиш в Испания – според мен не!“. Репликата е част от сигнал за неправомерно ползване на болничен, експертите държат на терминологично по-правилното - ползване на отпуск при временна неработоспособност. Същността на сигнала е за млада жена от село в област Враца, работила в чужбина в период, в който трябва да е във временна неработоспособност на базата на издадени два болнични листа с обща продължителност от около три месеца. Според сигнала издаването на болничните става по телефона и е „мотивирано“ със 100-200 лева.

Както при всички случаи на съмнения за злоупотреба със средства на държавното обществено осигуряване (ДОО), и сега е стартирана внимателна проверка на всички обстоятелства. Доколкото става дума за излизане в чужбина, от съществено значение е установяването на излизане от територията на България и съответно – на влизане. Запитването от НОИ към Главна дирекция „Национална полиция“ има като резултат категоричните данни, че лицето има регистрирано напускане на страната през ГКПП – Калотина на 11.05.2019 г. и влизане в България чак на 18.07.2019 г. през ГКПП – Аерогара София. Своята работа междуременно свършват и експертите от териториалното поделение на НОИ (ТП на НОИ) във Враца. Те проверяват издадените болнични листове. Първият е от градска МБАЛ в област Враца за периода 03.05.2019 г. до 01.06.2019 г., в който е поставена диагноза „двустранен лумбосакрален радикулит“, изискваща хоспитализация за 6 дни.

В издадената епикриза е отбелязано, че пациентката се изписва с подобрение и е назначено домашно лечение. Подобрението явно е значително, та жената тръгва за чужбина и пренебрегва лечението въщи. Което впрочем е категорично установено и от проверка на екип на врачанското ТП на НОИ, за което разказва Илиян Петров, главен

инспектор по осигуряването в отдел „Краткосрочни плащания и контрол“: „Проверявахме дни наред, лицето не бе в дома си, нито на работното място, съседни и познати мълчаха и повдигаха рамене на въпроси дали е в чужбина, а нейните близки направо ни затръшнаха вратата. Живописна подробност бе, че когато в центъра на селото обяснихме, че я търсим за „едни пари“ ни заведоха право в дома ѝ.“

Вторият болничен лист е издаден от друго лечебно заведение – медицински център в същия град, издаването му поражда естествения въпрос, формулиран точно от опитния Илиян Петров: „Интересно е как ти се издава болничен лист, без да си бил в България?“. Допълва Валери Патев, началник на отдел „Контрол и краткосрочни плащания“ в ТП на НОИ – Враца: „Няма как да знаем кой и как е действал от името на лицето за издаване на втория болничен лист, очевидно няма как да е прегледано в този център и същевременно да е извън страната.“ Няма как, но прегледът си има ден и час – 5 юни 2019 г., 18.20 ч. Има си и име на лекарка, извършила прегледа, като тези обстоятелства би трябвало да са интересни за ОД на МВР – Враца, което разполага със сигнал за злоупотреба с фондовете на ДОО и извършва своите проверки. Въпросната лекарка нюансира диагнозата, но без особено творчество – „увреждане на лумбо-сакралния плексус“. Отразени са анамнеза и обективно състояние (колко ли е „обективно“?), няма посочено лечение, което пък вече изглежда нормално предвид на това, че пациентката липсва...

Илиян Петров (на снимката в ляво) - главен инспектор по осигуряването в отдел „Краткосрочни плащания и контрол“:

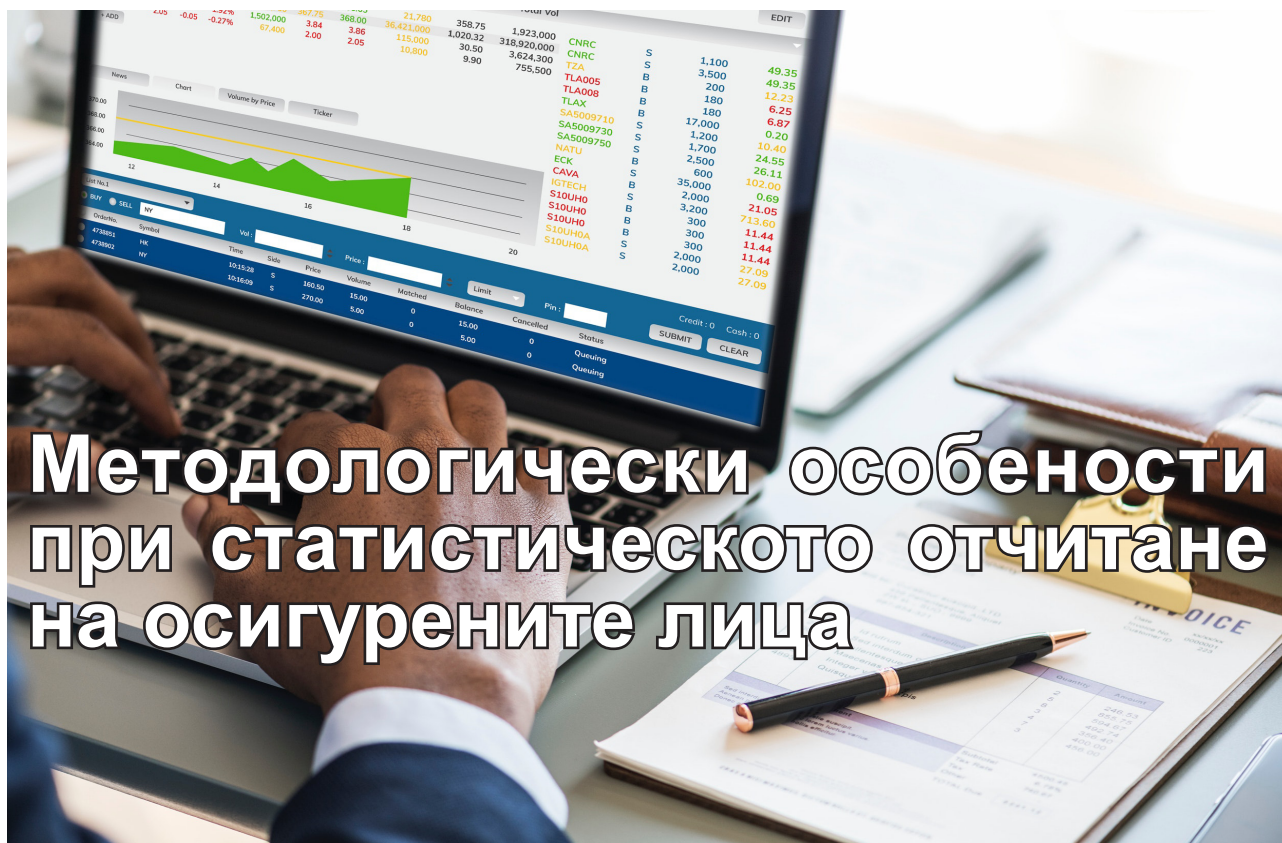
Валери Патев - началник на отдел „Контрол и краткосрочни плащания“

Д-р Иван Грозданов, директор на ТП на НОИ – Враца

но съвсем ясно е, че в този казус не размерът на сумата е водещ, а принципът, схемата. Преди време имаме по-фрапантен, но напълно идентичен случаи. Тогава отново сигнал от граждани ни насочи към лице, което е било във временна неработоспособност за повече от 6 месеца, а същевременно по данни на МВР бе напуснало страната в посока САЩ.“

Един от валидните изводи от тази иначе конкретна история е, че действията на всички структури в НОИ са ефективни и последователни, но зависят от поне две ключови обстоятелства – сигнал за евентуална злоупотреба под каквато и да е форма и работна отзивчивост от други институции – полиция, здравни инспекции и заведения в този сюжет, в други казуси - общини, прокуратура, работодатели. При положение че нарастващият брой дни във временна неработоспособност основателно буди обществени и граждански тревоги, такава целенасочено сътрудничество би имало като резултат опазване на обществени средства, което е в интерес на всички.

Методологически особености при статистическото отчитане на осигурените лица

Броят на осигурените лица е един от най-важните показатели, характеризиращи държавното обществено осигуряване (ДОО). Неговата динамика, наред с динамиката на средния осигурителен доход, има определящо значение за приходите от осигурителни вноски във фондовете на ДОО. Броят на осигурените лица също така задава обхвата на съвкупността на лицата, на които потенциално биха могли да бъдат отпуснати пенсии и парични обезщетения от ДОО – в текущия момент, в по-близко или по-далечно бъдеще.

Важността на показателя налага да бъдат описани особености на неговото статистическо отчитане и да бъдат коментирани методологическите различия с показатели от други източници, характеризиращи заетите лица в България.

1. Дефиниция на понятието „осигурено лице“ съгласно нормативната уредба

Под „осигурено лице“ се разбира „физическо лице, което извършва трудова дейност, за която подлежи на задължително осигуряване по чл. 4 и чл. 4а, ал. 1 от КСО и за което са внесени или дължими осигурителни вноски. Осигуряването на лицето, което е започнало трудова дейност съгласно КСО, продължава и през периодите по чл. 9, ал. 2, т. 1 - 3 и 5 от КСО. Самоосигуряващите се лица по КСО се смятат за осигурени лица за времето, през което са внесени дължимите осигурителни вноски по чл. 6, ал. 8, а лицата по чл. 4а - морските лица, се смятат за осигурени за времето, през което са внесени дължимите осигурителни вноски.“ (Национална агенция за приходите, <https://nap.bg/page?id=572>).

От тази дефиниция става ясно, че за да бъде отчетено едно лице като „осигурено лице“, е необходимо да бъдат изпълнени следните изисквания: първо, да осъществява трудова дейност, за която подлежи на задължително осигуряване по Кодекса за социално осигуряване; второ, за него да са внесени или дължими осигурителни вноски.

Съгласно законодателството, като осигурени лица се считат и лицата, които са ползвали: (1) платени и неплатени отпуски за отглеждане на дете; (2) платени и неплатени отпуски за временна неработоспособност, за отпуск за бременност и раждане и при осиновяване на дете до 5-годишна възраст; (3) неплатен отпуск до 30 работни дни през една календарна година. Самоосигуряващите се лица, които се осигуряват за инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт и за общо заболяване и майчинство, се считат за осигурени, когато са ползвали периоди на временна неработоспособност, бременност и раждане и за отглеждане на малко дете и при осиновяване на дете до 5-годишна възраст, без значение дали са получавали обезщетение или не са имали право на парично обезщетение.

2. Статистическо отчитане на осигурените лица

Националният осигурителен институт (НОИ) използва информация от персоналният регистър на осигурените лица, поддържан от Националната агенция за приходите (НАП) съгласно чл. 3, ал. 1, т. 7 от Закона за Националната агенция за приходите и Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. Информацията се базира на подадени в компетентната териториална дирекция на НАП декларации от страна на работодателите, осигурителите и техни клонове и поделения, осигурителните каси, самоосигуряващите се лица или упълномощени от тях лица.

Освен за изпълнение на задълженията си по отпускане и изплащане на пенсии, парични обезщетения и помощи, НОИ използва информацията от регистъра на осигурените лица при подготовката, планирането и отчитане на годишните бюджети на държавното обществено осигуряване (ДОО), както и за определяне на средния осигурителен доход за страната съгласно чл. 37, ал. 5, т. 8 от Кодекса за социално осигуряване, който бива използван при определяне размерите на новоотпуснатите пенсии и осъвременяването на вече отпуснатите по реда на чл. 100 от Кодекса за социално осигуряване.

При текущото статистическо отчитане на осигурените лица се обхващат **всички заети лица** на територията на България, **за които са подадени декларации** от страна на работодателите, осигурителите и техните поделения, осигурителните каси, самоосигуряващите се лица или упълномощените от тях лица, и **за които са внесени или дължими осигурителни вноски**. На тази база се изключват лицата, ползващи периоди, признати за осигурителен стаж без да се плащат осигурителни вноски (например, ползващите платени и неплатени отпуски за отглеждане на дете, за бременност и раждане, за осиновяване на дете до 5-годишна възраст, за временна неработоспособност и др.).

Информацията се събира на **месечна база**, като за съответната година се изчислява **средномесечен брой** на осигурените лица. Това става по метода на средната аритметична – броят на осигурените лица за всеки месец се сумира и полученият сбор се разделя на 12.

Имайки предвид, че **едно и също лице може да бъде осигурено на повече от едно основание** (например като работещо по трудови правоотношение при един работодател и като лице, работещо без трудово правоотношение при друг), се прилагат подходящи методи за избягване на двойното броене.

3. Методологически различия със статистически показатели от други източници, характеризиращи заетите лица

Националният статистически институт е институцията, която публикува официалната статистическа информация за заетите лица в България. Това става най-вече чрез Системата на национални сметки и Наблюдението на работната сила.

Системата на национални сметки

Според Системата на националните сметки заетите лица включват наети и самонаети лица, които са ангажирани в дадена производствена дейност. Източници на информация за наетите и самонаетите лица са различни статистически изследвания за търсенето и предлагането на работна сила. За оценка на наетите лица, работещи по трудов договор, и на работещите собственици се използват данните от годишното наблюдение на предприятията и другите институционални единици за заетите лица, средствата за работна заплата и други разходи за труд. Изследването на работната сила се използва за оценка на съвкупността на самонаетите лица, работещите без трудови правоотношения и работещите без правоотношения. На база резултатите от преброяването на земеделските стопанства се прави оценка на самонаетите лица в селското стопанство.

Повече информация за особеностите при отчитането на заетите лица по Системата на националните сметки е достъпна на интернет страницата на Националния статистически институт.

Методологическите разлики със статистическото отчитане на осигурените лица от страна на Националния осигурителен институт се свеждат най-малкото до следното:

(1) При Системата на национални сметки се използва информация от различни източници, за да бъде направена оценка на заетите лица. При статистическото отчитане на осигурените лица от страна на НОИ институт се използва информация от административен регистър;

(2) Информацията за заетите лица при Системата на национални сметки е тримесечна и годишна, докато при статистическото отчитане на осигурените лица от страна на НОИ се използва месечна информация. На тази база, при Системата на национални сметки се изчислява средногодишна стойност на заетите лица, докато от страна на Националния осигурителен институт се използва средномесечната стойност на броя на осигурените лица;

(3) При Системата на национални сметки не се отчита дали за наетите и самонаетите лица са платени или дължими осигурителни вноски, а това е ключово условие дадено лице да бъде отчетено като осигурено при статистическото отчитане на осигурените лица от страна на НОИ;

(4) При Системата на национални сметки като заети лица се отчитат групи, които може да не бъдат отчетени като осигурени от страна на НОИ. Това например са неплатени семейни работници и надомни работници.

Наблюдение на работната сила

Според Наблюдението на работната сила като заети лица се отчитат лицата на 15 и повече години, които: (1) през наблюдавания период извършват работа за производство на стоки и услуги поне 1 час срещу заплащане (в пари или натура) или друг доход; (2) не работят, но имат работа, от която временно отсъстват поради отпуск, болест, бременност, раждане и отглеждане на малко дете, неблагоприятни климатични условия, стачка или други подобни причини. Лицата, които са в неплатен отпуск по причини на работодателя, се считат за заети, ако продължителността на отпуска е до 3 месеца. Наблюдаваният период е една календарна седмица, като за всяко лице, включено в извадката, наблюдаваният период е една календарна седмица (от понеделник до неделя). В рамките на всяко тримесечие извадката е равномерно разпределена във всички 13 календарни седмици.

Информацията от Наблюдението на работната сила се набира чрез репрезентативно извадково изследване. Извадката включва обикновените домакинства в страната, като се анкетираат отделни лица, обект на наблюдението.

Повече информация за методологията на изследването може да бъде намерена на страницата на Националния статистически институт.

Методологическите различия в сравнение със статистическото отчитане на осигурените лица от страна на НОИ се свеждат най-малкото до следното:

(1) Наблюдението на работната сила регистрира заетите лица чрез извадково изследване с респонденти отделните лица от обикновени домакинства, докато данните за осигурените лица се базират на информация от административен регистър, попълвана въз основа на декларации, подавани от работодателите, осигурителите и техни клонове и поделения, осигурителните каси, самоосигуряващите се лица или упълномощени от тях лица;

(2) Наблюдението на работната сила отчита като заети лица, работили срещу заплащане в натура или получили друг доход, което излиза извън обхвата на понятието за осигурителен доход съгласно Кодекса за социално осигуряване. Също така, за да бъде едно лице окачествено като заето в Наблюдението на работната сила няма значение дали за него са внесени или дължими осигурителни вноски;

(3) Наблюдението на работната сила отчита като заети и лица, за които не са внесени или дължими осигурителни вноски, в т.ч. лица, които временно отсъстват от работа.

1. Докладът с този надслов е подготвен от Съвместния изследователски център (JRC) - агенция към Европейската комисия, в партньорство с Международния институт за приложен системен анализ (IIASA) – базирана в Австрия неправителствена организация.

2. В хоризонт до 2060 г., очакванията за Европейския съюз (ЕС-28) са:

Показател	Мерна единица	2015 г.	2060 г.	Изменение
Население	(млн.)	508,5	521	2,50%
Население (15-64 г.)	(млн.)	306	256	-16%
Работна сила (15-64 г.)	(млн.)	245	215	-13%
Население над 64-годишна възраст към общото население	(%)	19	32	+13 п.п.
Население над 64-годишна възраст на 100 лица между 15 и 64 г.	(брой)	76	114	+38 лица

Забележка: От състава на ЕС не е изключено Обединеното кралство

3. Всички сценарии предполагат, че работната сила в Европа ще бъде все по-образована, което означава с потенциал за по-висока производителност и адаптивност към променящите се икономически условия. Същевременно, числеността на работната сила ще намалява, но намалението е преди всичко за сметка на хората с ниско и средно образование. От друга страна, поради факта, че във всички държави все по-голям дял от младите генерации имат завършено висше образование, делът на висшистите в работната сила почти ще се удвои в следващите 40 години.

4. Докладът посочва, че най-ефективното средство за смекчаване на демографския натиск върху публичните финанси е увеличаването на икономическата активност на населението. В следващите десетилетия това би имало по-силен ефект дори от по-високата раждаемост. От такава гледна точка, докладът акцентира върху нуждата да се осигури по-добро съответствие между образователните системи и търсенето на пазара на труда, за да могат европейските икономики в максимална степен да оползотворят потенциала на по-високо образованата работна сила.

5. Макар и имиграцията от трети държави да има потенциала да забави намалението в общата численост

на населението и да увеличи работната сила, не се очаква този процес да подобри съществено съотношението „работещи към неработещи“, т.е. ефектът върху възрастовата структура на населението няма да е толкова силен.

6. В дългосрочен план обаче климатичните промени, политическите и военните конфликти, лошите икономически условия и (разбира се) демографският бум в Африка и Азия ще увеличат миграционния натиск върху ЕС. Това поставя въпроси за сигурността, битово-комуналната инфраструктура и потенциала на европейските пазари на труда и социални системи да абсорбират миграционните потоци. Миграционните рискове за ЕС се усилват, като се отчетат възможните сценарии в половата (съотношение „мъже – жени“), възрастовата (дял на лицата под, в и над трудоспособна възраст) и образователната структура на мигрантите (дял на ниско-, средно- и високообразованите лица).

7. Извън имиграционните вълни от трети държави, върху възрастовата структура на държавите от ЕС силно влияние ще окаже миграцията към Запада. Очакванията са, че централно- и източноевропейските държави ще загубят голяма част от населението си, в т.ч. от най-високо образованите и квалифицирани сегменти на работната сила, именно поради свободното движение на хора, в съчетание с ниската раждаемост, високата смъртност и застаряването на населението. Това на свой ред ще забави процесите на икономическа конвергенция, защото ще отслаби икономическия потенциал на държавите от Централна и Източна Европа, и ще увеличи неравенствата в условията на живот в рамките на ЕС.

8. В доклада не са представени подходящи статистически таблици, които да позволяват да се представят изчерпателни данни за България. Страната е цитирана преди всичко по отношение на проблема с миграцията към Запада. Направено е уточнение, че тя попада в групата на държавите, за които този процес е допринесъл за загубата на между 16 и 26% от населението в последните 25 години. Само за периода между 2007 и 2009 г. около 4,1% от населението на страната е мигрирало към държавите от ЕС-15. Очаква се този процес да продължи – при сценарий с отсъствието на вътрешна за ЕС мобилност населението на България би намаляло с около 17% за периода 2015-2060 г. Включването на сценария с мобилност води до спад на населението с близо 25%.

Източник (на английски език):

Lutz W. (Ed.), Amran G., Bélanger A., Conte A., Gailey N., Ghio D., Grapsa E., Jensen K., Loichinger E., Marois G., Muttarak R., Pořančoková M., Sabourin P., Stonawski M., Demographic Scenarios for the EU - Migration, Population and Education, EUR 29739 EN, Publications Office, Luxembourg, 2019, ISBN 978-92-76-03216-8, doi:10.2760/590301, JRC116398.

Добри практики

МАСО отличи дигитализацията на социалноосигурителните услуги в Белгия

Публичните социалноосигурителни институции на Белгия бяха отличени с Наградата на Международната асоциация за социално осигуряване (МАСО) за добри практики в Европа за дигитализацията и автоматизацията на техните услуги. От тяхно име Спомагателният фонд за обезщетения за безработица на Белгия (САРАС)

Марсело Аби-Раamia Каетано - генерален секретар на МАСО

получи приза на Регионалния форум за социална сигурност в Европа в Баку (Азербайджан). МАСО организира този форум и конкурса към него на всеки три години. Международното жури класира белгийското предложение сред 76 добри практики, представени от 25 социалноосигурителни институции от 20 европейски страни. „Използването на новите технологии за подобряване на ефективността и достъпа до услуги е ключът за развитието на социалното осигуряване. Белгия е поела по пътя на дигитализацията и автоматизацията и нейните институции наистина заслужават приза на МАСО за добри практики в социалното осигуряване за Европа“, аргументира номинацията Марсело Аби-Раamia Каетано, генерален секретар на МАСО.

Успех чрез дигитализация и автоматизация

Празнувайки 75 години от появата на социалното осигуряване в Белгия, социалноосигурителните институции в страната стъпват на десетилетния си опит, като развиват широкообхватен процес на модернизация, за да се подготвят за бъдещето. „Благодарение на общите усилия на толкова много организации вече огромен брой социални плащания се отпускат автоматично, без гражданите или техните работодатели да трябва да подават декларации – обобщил Жан-Марк Ванденберг, генерален директор на САРАС - Дигитализацията и автоматизацията на социалноосигурителните услуги в Белгия са от полза както на институциите, така и на работодателите и осигурените лица. Присъждането на приза на МАСО за добри практики в социалното осигуряване в Европа е голямо признание за тези сериозни усилия.“

Около 3000 служители в белгийския социален сектор участваха в този съществен проект на реструктуриране, за да се гарантира, че максимален брой социални обезщетения и субсидирани права ще се предоставят автоматично. В крайна сметка, 800 хартиени форми са били заменени от 220 електронни процеса и повече от един милиард базирани на хартиената размяна съобщения са били заменени с електронни. Административната тежест за гражданите, компаниите и институциите е била драстично редуцирана, като се очаква новата система да спестява повече от

един милиард евро годишно.

Белгия ще бъде домакин на Световния форум за социална сигурност на МАСО от 14 до 18 октомври 2019 г. в Брюксел като част от отбелязването на 75-тата годишнина на социалното осигуряване в страната.

Отличия за още 11 държави

Международното жури връчи сертификати за заслуги със специална награда за 17 добри практики от 12 институции в 11 европейски страни:

Австрия: Федерация на австрийските институции за социално осигуряване

- Профилатика и рехабилитация на професионални кожни заболявания;

Азербайджан: Държавен фонд за социална защита към Министерството на труда и социалната защита на населението на Република Азербайджан

- Единна подсистема за електронно одобрение и отпускане на целеви държавни социални помощи;

Белгия: Национална служба по заетостта

- 100% дигитално обслужване на клиенти по програми за прекъсване на кариерата;
- Разработване на Кодекс на равнопоставеността и създаване на правила за поведение на служителите;
- Нов модел на работа на ONEM (Office National de l'Emploi)

Финландия: Институция за социално осигуряване (Kela)

- Съветите на Kela: Иновативна комуникационна концепция за ерата на социалните медии

Франция: Национален фонд за семейни помощи

- Разширяване на покритието: борба срещу неполучаването на обезщетения;

Германия: Федерално пенсионно осигуряване на Германия

- Медицинска и ориентирана към отделните професии рехабилитация (MPOR)

Германия: Германско социално осигуряване при злополуки

• "Златната ръка": Награда за превенция на Германската институция за социално осигуряване при злополуки, присъдена на представителите на търговската и логистичната индустрия (BGHW - Berufsgenossenschaft Handel und Warenlogistik);

Ирландия: Департамент по въпросите на заетостта и социалната закрила

- Проучване на удовлетвореността на потребителите: Слушаме гласа на клиента;
- Реформа на обезщетенията за лечение и трансформация към дигиталното предлагане на услуги;

Малта: Министерство на семейството, правата на децата и социалната солидарност

- Да направим труда платен;

Полша: Институция за социално осигуряване

- Внедряване на електронни медицински свидетелства за неработоспособност
- Създаване на Служба за пенсионни консултации
- Провеждане на изследване по метода „Таен клиент“ за оценка на обслужването на клиентите

Швеция: Шведска пенсионна агенция

- Ръководство за преживелия партньор

Турция: Социалноосигурителна институция

- Регистрация чрез SMS на служители, които работят по-малко от десет дни в сферата на домашните услуги.

Българската следа

През 2016 г. Националният осигурителен институт (НОИ) бе отличен със специална награда за постижения в

електронния обмен на документи и данни за изплащане на краткосрочни обезщетения по време на предишното издание на Регионалния европейски форум за социално осигуряване, домакин на който бе шведската столица Стокхолм. Тогава в конкурса „Награди за добри практики“ на МАСО участваха общо 71 предложения на 27 организации от 19 страни.

Източник: issa.int